ISSN 0134 — 6393

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ УМАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ САДІВНИЦТВА

засновано в 1926 р.

Частина 2

Економіка

ВИПУСК

81

Умань — 2012

УДК 63(06)

Включено до переліків №1 і №6 фахових видань з сільськогосподарських та економічних наук (Бюлетень ВАК України №8 і №11, 2009 рік).

У збірнику висвітлено результати наукових досліджень, проведених працівниками Уманського національного університету садівництва та інших навчальних закладів Міністерства аграрної політики та продовольства України і науково-дослідних установ НААН України.

О.О. Непочатенко — доктор економ. наук (відповідальний редактор), В.В. Манзій — кандидат с.-г. наук (заступник відповідального редактора), О.І. Здоровцов — доктор економ. наук, Т.Є. Кучеренко — доктор економ. наук, Л.В. Молдаван — доктор економ. наук, А.С. Музиченко — доктор економ. наук, Ю.О. Нестерчук — доктор економ. наук, О.О. Школьний — доктор економ. наук, В.С. Уланчук — доктор економ. наук, С.П. Полторецький — кандидат с.-г. наук (відповідальний секретар).

Рекомендовано до друку вченою радою Уманського НУС, протокол № 4 від 11 грудня 2012 року.

Адреса редакції:
20305, вул. Інститутська, 1, м. Умань, Черкаської обл.
Уманський національний університет садівництва, тел.: 4 – 69 – 77.

Свідоцтво про реєстрацію КВ № 17791 – 6641ПР від 17.03.11 р.

© Уманський національний університет садівництва, 2012

ЗМІСТ

ЧАСТИНА 2

ЕКОНОМІКА

О.О. Непочатенко, О.Т. Прокопчук, М.А. Коротєєв	ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ…….	9
О.О. Школьний	РОЗВИТОК СВІТОВОГО РИНКУ КОМЕРЦІЙНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ……..	21
Т.Є. Кучеренко, Т.С. Якименко	ІННОВАЦІЙНІ ПРОЕКТИ АГРОФОРМУВАНЬ: ПРИНЦИПИ РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ……....	27
Ю.О. Нестерчук, Ю.В. Улянич, Н.В. Бутко	ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АПК ТА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇХ КАПІТАЛІЗАЦІЇ……..	39
І.А. Бутило А.П. Бутило	ЕКОНОМІЧНА ТА БІОЕНЕРГЕТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЯБЛУК……...……..	46
О.В. Жарун О.В. Наумова	ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УМАНСЬКОГО РАЙОНУ……..	51
Н.А. Іванова, А.А. Славгородська, Л.В. Білявська	ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ТОВАРНО-МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ В АУДИТІ……	55
О.О. Непочатенко, П.М. Боровик, О.С. Тригубенко	ВДОСКОНАЛЕННЯ МИТНО-ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА……...	64
О.В. Гринчак, О.Х. Давлетханова, Л.В. Михайлишина	ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ПІДТРИМКИ ПРИЙНЯТТЯ СТРАТЕГІЧНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ……...	71
Л.І. Люта	ЗАЛЕЖНІСТЬ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ВІД ТЕХНОЛОГІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ……	80
Г.Ф. Мазур	ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ РОЗВИТКУ АПВ УКРАЇНИ……...	87

М.І. Мальований ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ У ПІСЛЯКРИЗОВИЙ ПЕРІОД…… 93

К.М. Мельник ПРОБЛЕМНІ КРЕДИТИ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ ТА МЕТОДИ ЇХ МІНІМІЗАЦІЇ……..… 105

А.А. Мельничук ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ…… 112

О.А. Непочатенко УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ Й ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ…..…. 118

О.О. Непочатенко, О.В. Яковенко СТАН І СТРУКТУРА СІЛЬСЬКОГОСПО-ДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ ЗВЕНИГОРОДСЬКОГО РАЙОНУ……. 125

О. В. Аверчев ЕКОНОМІЧНА ТА ЕНЕРГЕТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА ГРЕЧКИ ТА ПРОСА..…… 129

О.М. Байрак ПРИБУТОК ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ….. 136

І.А. Бержанір ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ…….. 142

В.П. Бечко ПРОБЛЕМА НОРМУВАННЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ…… 150

Н.В. Бондаренко ІНСТРУМЕНТИ КОРОТКОСТРОКОВОГО ФІНАНСУВАННЯ МІКРОБІЗНЕСУ…….. 160

С.А. Власюк, Д.В. Сорока РЕСУРСНІ ПЛАТЕЖІ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ….. 171

В.В. Гарбар ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ…….. 177

С.М. Дідух ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПЛОДООВОЧЕВИХ КОНСЕРВНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ…….. 183

А.В. Доронін ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ЦУКРОБУРЯКОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ……... 191

Л.В. Клименко ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ…… 200

О.С. Коваленко ЕВОЛЮЦІЯ ПОНЯТТЯ «КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ПІДПРИЄМСТВА»…… 210

О.В. Коваленко ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В УПРАВЛІННІ БІЗНЕСОМ: ПРОБЛЕМИ ТА ПРОТИРІЧЧЯ…… 218

М.Ю. Коденська, А.В. Єремєєва ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ……... 224

Н.М. Котвицька СТАН ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ……..... 235

П.Ю. Курмаєв МАКРОЕКОНОМІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА…….. 241

І.М. Новак, Н.О. Вернюк УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ В УКРАЇНІ……..... 246

О.Т. Прокопчук ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ НА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ…….... 255

А.О. Ревуцька НАУКОВІ АСПЕКТИ РИНКУ ЗЕМЛІ…… 266

Р.І. Рибчак ПРІОРИТЕТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ…… 272

В.І. Рибчак ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО БІЗНЕСУ……. 280

О.С. Рибчак ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПРОЦЕСУ ДЕТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ……... 286

О.М. Саковська СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ЗЕРНА……... 291

Д.К. Семенда МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПЛОДІВ……. 298

О.В. Семенда ІНТЕНСИФІКАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ…… 302

Д.К. Семенда, Т.О. Кутковецька СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ САДІВНИЦТВА ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ……... 307

О. Сівоха ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИНКУ…… 312

М.А. Слатвінський ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ…… 319

Т.В. Сокольська ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОСТУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ…… 327

В.В. Стільник КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ОБСЛУГОВУЮЧИХ КООПЕРАТИВІВ….. 334

Ю.В. Танасійчук ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТУВАННЯ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ…… 342

І.Б. Тернавська, Л.А. Пархоменко ХАРЧОВА ПРОМИСЛОВІСТЬ У ФОРМУВАННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ…… 349

І.В. Ткачук МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ…….. 357

А.Ю. Токар, Н.С. Руда ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ НА РИНКУ ПРОДУКЦІЇ ПЛОДООВОЧІВНИЦТВА У ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ…….. 368

О.М. Транченко, Л.В. Транченко МОДЕЛЮВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ…….. 374

О.С. Тригубенко СУЧАСНИЙ СТАН БЮДЖЕТНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ…….. 385

О.С. Тупчій КОНЦЕНТРАЦІЯ ТА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ САДІВНИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ…… 391

А.О. Харенко, О.Л. Бурляй, Н.Б. Побережець МАРКЕТИНГ ПРОДУКЦІЇ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ…… 396

І.В. Хлівна РОЗВИТОК РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ У КРИЗОВИЙ ПЕРІОД... 407

Л.М. Худолій, Л.В. Барабаш ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ З МЕТОЮ ЇХ ДЕТІНІЗАЦІЇ…… 416

Ю.С. Чернега РИНОК ПРАЦІ ТА ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ…… 427

В.О. Чернякова ОЦІНКА ФАКТОРІВ ВПЛИВУ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЕРСОНАЛУ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ……..…….. 435

О.Г. Шайко, О.Д. Підлубна ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ……..... 439

В.Р. Шаймухамєтова ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОНЯТТЯ «РИНОК КОРМІВ»…….. 447

А.М. Шатохін ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ…… 456

І.І. Чернега ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ……. 463

УДК 330.15:631.11:658.14

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АПК ТА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЇХ КАПІТАЛІЗАЦІЇ

Ю.О. НЕСТЕРЧУК, доктор економічних наук,
Ю.В. УЛЯНИЧ, кандидат економічних наук
Уманський національний університет садівництва
Н.В. БУТКО, кандидат економічних наук
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

Розглянуто теоретичні положення щодо сутності капіталізації, структури і принципів формування ресурсного потенціалу підприємств АПК, розкрито основи формування ресурсного потенціалу підприємств у контексті інтеграційних процесів учасників аграрно-промислового виробництва з метою підвищення рівня їх капіталізації.

Розвиток аграрно-промислового комплексу України є пріоритетним напрямом економічної політики держави, що обумовлено необхідністю формування продовольчої безпеки країни, забезпечення промислових потужностей власною сировиною, збільшення бюджетних надходжень від сільськогосподарського виробництва, харчової і переробної промисловостей з метою підвищення рівня капіталізації економіки країни загалом та окремих підприємств зокрема, підвищення рівня життя населення. Виходячи з того, що земля, основні й оборотні матеріальні засоби, трудові, фінансові й інформаційні ресурси є основними чинниками у виробництві аграрно-промислової продукції та забезпеченні продовольчої безпеки країни, питання формування і використання ресурсного потенціалу підприємств АПК та підвищення рівня їх капіталізації нині є важливими.

Методологічні аспекти створення концептуальної бази і теоретичні засади формування та використання ресурсного потенціалу підприємств досліджують В. Г. Андрійчук, О. М. Вишневська, Л. М. Газуда, О. І. Гуторов, Т. О. Дозорова, Д. Б. Епштейн, О. Ю. Єрмаков, О. В. Коваленко, В. І. Мегедин, Н. Г. Міценко, М. Я. Мойса, Т. І. Олійник, Г. М. Підлісецький, В. В. Россоха, В. М. Трегобчук, О. В. Ульянченко, А. Е. Юзефович, Д. В. Ходос, Т. М. Шаталова та ін. Вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних основ капіталізації здійснили вчені-економісти: О. І. Амоша, В. Г. Андрійчук, Л. Я. Беновська, І. А. Бланк, Н. Ю. Брюховецька, О. В. Волкова, В. Г. Возняк, В. М. Геєць, А. А. Гриценко, М. Ю. Коденська, М. А. Козоріз, Л. Г. Ліпич, О. А. Нужна, О. Я. Побурко, С. С. Шумська та ін.

Незважаючи на широкий спектр питань, охоплених дослідженнями, недостатньо опрацьованими залишаються напрями раціонального формування та ефективного використання ресурсного потенціалу, а також аспекти,

пов'язані із визначенням теоретичних основ, особливостей розвитку, методів оцінки та напрямів підвищення капіталізації підприємств продуктових підкомплексів АПК. Зазначене зумовлює потребу у дослідженні та розробці теоретичного обґрунтування і практичних рекомендацій щодо формування, використання ресурсного потенціалу підприємств АПК та розвитку їх капіталізації.

Методика досліджень. Теоретичною та методологічною базою дослідження послужили основні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів. У процесі дослідження застосовувався системний підхід із використанням абстрактно-логічного та монографічного методів проведення наукового дослідження.

Результати досліджень. Кожне підприємство аграрно-промислового комплексу залежно від місця розташування, спеціалізації, розміру та інших ознак має відповідний ресурсний потенціал. Його використання є основою для функціонування підприємств, а ступінь такого використання – важливим чинником росту рівня капіталізації не лише цих підприємств, а й продуктових підкомплексів, до складу яких вони входять.

Згідно із сучасною теорією ресурсного потенціалу виділяється п'ять основних його елементів: природні, матеріально-технічні, трудові, фінансові та інформаційні ресурси.

Доцільно ввести до існуючої структури ресурсного потенціалу інноваційну складову. В сучасних умовах зростаючої конкуренції успішність підприємницької діяльності визначає саме інноваційний процес, який характеризує рух нововведення від ідеї до її втілення в нову технологію або якісно новий продукт. В підприємствах продуктових підкомплексів інноваційний процес повинен здійснюватися за наступними напрямами: удосконалення обладнання і технології виробництва продукції підприємств АПК, що скорочує термін її виготовлення, збільшення виробництва та підвищення якості продукції; поглиблення переробки сировини для забезпечення безвідходного виробництва та одержання супутньої продукції тощо.

Крім того, в управлінні підприємствами потрібно зважати на такі фактори, як знання, досвід, ділові зв'язки, доступність інформації та інші, що мають нематеріальний характер та впливають на формування доходів підприємств, конкурентоспроможність і підвищення рівня їх капіталізації [1]. Адже система управління капіталізацією повинна забезпечувати створення доданої вартості та передбачати постійну реорганізацію з метою підпорядкування функцій та напрямів діяльності підприємств визначеним стратегічним цілям.

Дослідження теоретичних аспектів формування та використання ресурсного потенціалу та капіталізації в аграрно-промисловому комплексі, детальний аналіз різних поглядів стосовно їх змісту дозволили обґрунтувати сутність даних понять для підприємств продуктових підкомплексів АПК.

Ресурсний потенціал слід розглядати як інтегровану економічну категорію, що представлений сукупністю земельних, матеріально-технічних, трудових, інформаційних ресурсів, інновацій, фінансового капіталу галузей, в яких вони створені та беруть участь у процесі виробництва, заготівлі, зберігання, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції, забезпечуючи при цьому необхідний її обсяг та якість. Капіталізацію визначаємо як безперервний процес примноження капіталу підприємств шляхом використання частини доданої вартості на розширення фінансової, економічної, людської та біологічної їх складових.

Розвиток капіталізації грунтується на залученні ресурсів в обіг – матеріальних, грошових, фінансових, інтелектуальних, людських, інформаційних, земельних, тобто у вартість, здатну приносити нову вартість (рис. 1).

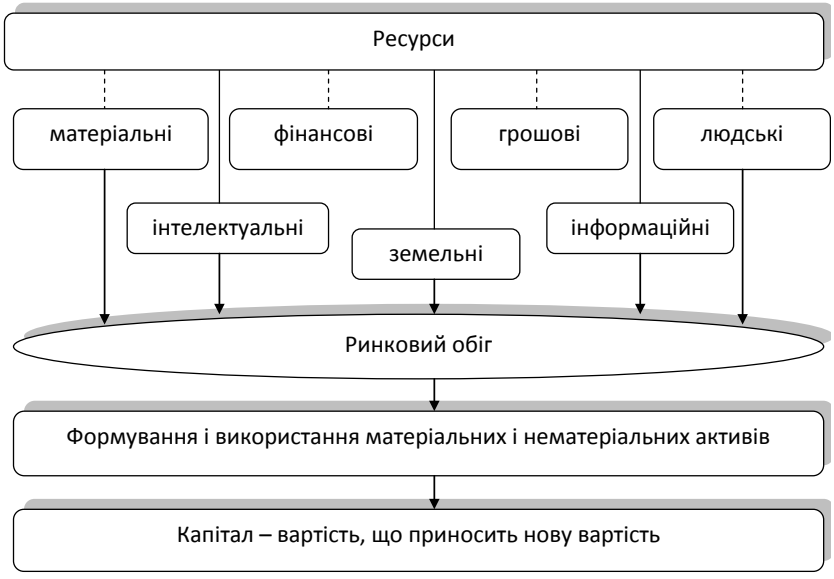

Рис. 1. **Капіталізація як процес залучення ресурсів в оборот і створення доданої вартості**

Залучення ресурсів до підприємств продуктових підкомплексів АПК та формування їх ресурсного потенціалу забезпечується через відповідний механізм (рис. 2), в основі якого лежать загальні та галузеві (специфічні) принципи формування досконалих за структурою, екологобезпечних та високотехнологічних ресурсних потенціалів підприємств АПК [5].

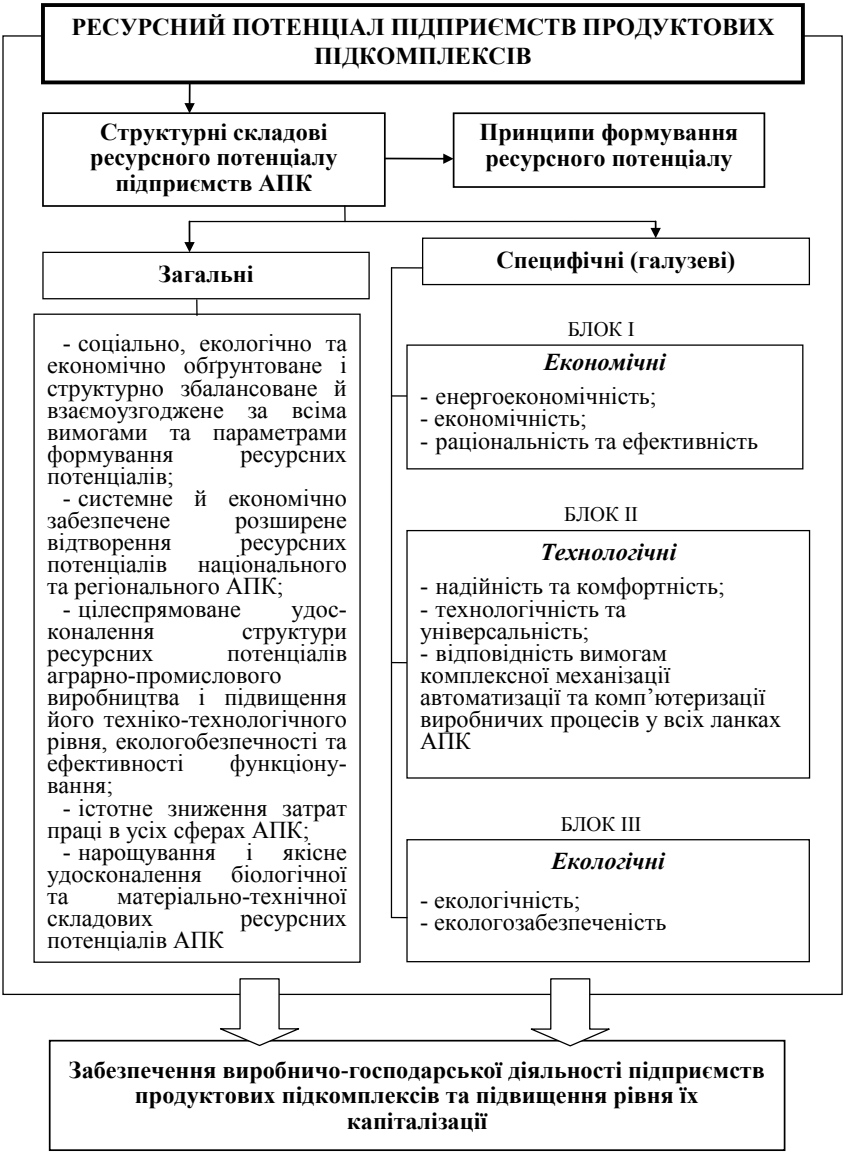

Рис. 2. **Механізм формування ресурсного потенціалу підприємств продуктових підкомплексів АПК**

Галузеві принципи формування ресурсного потенціалу представимо у блоках: економічний, технологічний, екологічний. До складу економічного включено принцип раціональності та ефективності, суть якого полягає в забезпечені ефективного використання ресурсного потенціалу та його збереження в довготривалій перспективі.

При використанні вищерозглянутих принципів формування ресурсного потенціалу слід керуватися довгостроковими суспільними інтересами (соціально-економічними, продовольчими, культурно-естетичними тощо), які дають змогу принциповим основам формування ресурсного потенціалу забезпечити ефективне їх використання та збереження в майбутньому сприятливих природно-економічних умов функціонування підприємств та продуктових підкомплексів, на основі яких вони створені, а також підтримання високого рівня їх капіталізації в процесі аграрно-промислового виробництва.

При об'єднанні окремих підприємств в інтегровані структури – продуктові підкомплекси АПК виникає низка стратегічних переваг, що є передумовою підвищення ефективності використання їх ресурсного потенціалу та підвищення рівня капіталізації. В результаті об’єднання підприємств в інтегровані формування вертикального чи горизонтального типу знаходять прояв три види синергії: операційна, фінансова та управлінська. Операційна синергія зумовлена впливом ефекту агломерації, економії витрат на проведення науково-дослідних робіт, ефекту комбінування та комплексного використання взаємодоповнюючих ресурсів тощо. Отримання фінансової синергії є результатом зниження витрат на залучення капіталу через стабілізацію грошових потоків, економію фінансових ресурсів, що обумовлена збільшенням масштабів діяльності нової інтегрованої структури, покращенням інвестиційної привабливості, консолідацією капіталу. Управлінська синергія забезпечує ефективне використання коштів підприємств після об’єднання за рахунок оптимального формування потенціалу організаційної системи управління.

Отже, створення інтегрованих структур за сучасних ринкових умов є стратегічним напрямом розвитку підприємств продуктових підкомплексів АПК, а в процесі їх функціонування має місце синергічний ефект у результаті координування та збалансування етапів виробничого процесу при поєднанні окремих ланок виробничо-технологічного ланцюга, раціонального використання всіх видів ресурсів, усунення втрат, підвищення конкурентоспроможності продукції, ліквідації багатьох посередницьких структур між сільським господарством, промисловістю і кінцевими споживачами.

Збалансований розвиток та ефективне функціонування підприємств АПК, адекватне відображення інтересів учасників їх технологічного ланцюга забезпечується інтеграцією всіх сфер діяльності відповідних продуктових підкомплексів, створенням об'єднань, до складу яких входять підприємства аграрного сектору та переробної промисловості регіону. Інтегровані формування здійснюють реалізацію не лише сільськогосподарської сировини

власного виробництва, а й продуктів її переробки, забезпечуючи при цьому ефективніше та раціональніше використання їх ресурсного потенціалу, досягаючи вищого рівня капіталізації.

Крім того, інтегровані структури створюють необхідні передумови для об'єднання зусиль багатьох дрібних сільськогосподарських товаровиробників, які самостійно не спроможні подолати внутрішню обмеженість ресурсів, негативні впливи зовнішнього середовища щодо формування централізованих систем заготівлі і транспортування сільгоспсировини на підприємства промислової переробки, що значно підвищить рівень їх конкурентоспроможності і, одночасно, капіталізації [2].

Тож основними завданнями розвитку капіталізації підприємств АПК є:

- підвищення ефективності використання ресурсного потенціалу;
- зниження витрат на одиницю продукції;
- укріплення партнерських зв'язків тощо.

В умовах ринкових відносин для підприємств продуктових підкомплексів АПК підвищення рівня капіталізації стає основним завданням розвитку, яке забезпечує їм конкурентоспроможність, фінансову стійкість, платоспроможність, можливості виходу на вітчизняні та зарубіжні ринки капіталу, підвищує добробут їх власників. Високий рівень капіталізації є не лише завданням підприємств, але і важливим напрямом державної економічної політики, оскільки зростання капіталізації підприємств впливає на капіталізацію економіки в цілому та забезпечує вихід країни на міжнародні ринки, підвищення основних макроекономічних показників, інвестиційну привабливість та створення нових робочих місць [3].

Виділяємо наступні напрями підвищення рівня капіталізації підприємств АПК:

1. Зростання ринкової капіталізації на основі організаційно-економічних перетворень: створення венчурних підприємств, інтегрованих структур та ін.

2. Зростання реальної капіталізації на основі підвищення ефективності господарської діяльності підприємств, удосконалення фінансового управління та підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємств.

3. Зростання ролі державного регулювання капіталізації підприємств.

4.Зростання маркетингової капіталізації на основі брендингу, стимулювання, навчання, заохочення персоналу; управління нематеріальними активами; розробка стратегічного плану розвитку підприємств.

Всі ці напрями тісно пов'язані між собою і створюють єдину систему, що включає можливості забезпечення зростання капіталізації підприємств продуктових підкомплексів АПК та ефективного використання їх ресурного потенціалу.

Злиття і поглинання підприємств є поширеним методом створення інтегрованих структур, характерним для українських підприємств, що дозволяє підвищити капіталізацію цих підприємств шляхом виділення окремими дочірніми підприємствами інноваційного, лізингового та інших підприємств. Такі формування забезпечують оптимальне використання основних засобів за

рахунок переваг лізингу та знижуються фінансові ризики, пов'язані з інноваційною діяльністю, оптимізують грошові потоки між структурними одиницями таких об'єднань, ефективно використовують свій ресурсний потенціал [4].

Висновки. Питання раціонального формування та ефективного використання ресурсного потенціалу підприємств АПК, підвищення рівня їх капіталізації необхідно розглядати як фактори забезпечення фінансової стабільності функціонування суб'єктів підприємництва продуктових підкомплексів. Створення аграрно-промислових інтегрованих структур у межах окремих продуктових підкомплексів нині забезпечує взаємодію між їх структурними складовими, сприяє ефективному використанню ресурсів, раціональному технічному забезпеченню, освоєнню нових технологій, вищій конкурентоспроможності продукції, нарощенню капіталу на регіональному рівні. Тому рівень капіталізації як процесу залучення ресурсів в оборот підприємств продуктових підкомплексів АПК має входити до складу оцінюваних показників, що характеризують фінансову та економічну стабільність цих підприємств та ефективність їх виробничо-господарської діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійчук В. Г. Капіталізація сільського господарства: стан та економічне регулювання розвитку: моногр. / В. Г. Андрійчук. — Ніжин: ТОВ «Вид–во «Аспект-Поліграф», 2007. — С. 29.
2. Божидарнік Т. В. Інновації в молочному секторі економіки та їх роль у розвитку молокопродуктового підкомплексу АПК України / Т. В. Божидарнік [Електронний ресурс] // Вісник Сумського нац. аграрного ун-ту. — 2011. — № 1. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/Vsnau/2011_1/ 27Bogidarnic.pdf.
3. Браверманн А. Еще один фактор капитализации / А. Браверман, В. Цветков // Эксперт. — 2002. — № 43 (350). — С. 9 – 12.
4. Брюховецкая Н. Ю. Финансовые методы обеспечения капитализации предприятий: моногр. / под ред. проф. Н. Е. Брюховецкой. — Донецк: ИЭП НАН Украины, ДонУЭП, 2009. — 245 с.
5. Трегобчук В. М. Відтворення та ефективне використання ресурсного потенціалу АПК (теоретичні та практичні аспекти) / [В. М. Трегобчук, А. Е. Юзефович, Д. Ф. Крисанов та ін.] ; відп. редактор акад. УААН В. М. Трегобчук. — К.: Ін-т економіки НАН України, 2003. — 259 с.

Одержано 20.09.12

Уровень развития предприятий АПК имеет непосредственную связь с ростом ресурсного потенциала и уровнем капитализации, который определяет обеспеченность предприятия материальными и нематериальными ресурсами, степень обновления капитала и рассчитывает стоимость всего имеющегося капитала предприятий.

***Ключевые слова**: предприятия АПК, ресурсный потенциал, капитал, капитализация, эффективность производства, аграрно-промышленная интеграция.*

The level of the development of agro-industrial complex enterprises has a direct connection with the growth of resource potential and the level of capitalization, which determines the procurement of an enterprise with material and non-material resources, the degree of capital renewal and estimates the value of the total available capital of enterprises.

***Key words**: enterprises of agro-industrial complex, resource potential, capital, capitalization, efficiency of production, agro-industrial integration.*

УДК 634.11.338.1:634

ЕКОНОМІЧНА ТА БІОЕНЕРГЕТИЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ЯБЛУК

І.А. БУТИЛО, кандидат економічних наук
А.П. БУТИЛО, доктор сільськогосподарських наук

Наведено результати досліджень молодого 15-ти річного яблуневого саду за 1986 – 1995 рр. економічної та біоенергетичної ефективності при повторній культурі на піввікових фонах різних систем утримання за парової та дерново-перегнійної системи.

У підзоні нестійкого та недостатнього зволоження Лісостепу України система утримання ґрунту є головним чинником, що визначає рівень урожайності дерев [1]. У середньому за 1936 – 1941 рр., 1945 – 1979 рр. отримано врожайність плодів (т/га): при паровій системі – 15,17, паро-сидеральній – 14,64, під овочевою сівозміною – 12,18, під польовою сівозміною – 8,38 і дерновою протягом трьох років у поєднанні з вирощуванням просапних впродовж двох років – 9,92.

Розрахунок економічної ефективності плодів і додаткової продукції овочевих і польових культур, а також сіна багаторічних трав за чистим прибутком засвідчив, що чистий прибуток, собівартість плодів і рівень рентабельності був нижчий, ніж за парової системи [2].

Дослідженнями після 48-річного періоду різних систем утримання установлено, що тільки при дерновій системі в поєднанні з просапними немає деградації ґрунту, порівняно з іншими. Так, щоб підтримувати вміст гумусу на вихідному рівні за парової системи утримання, слід було б щороку вносити по 16,7 т/га гною, а не 10. В інших системах також встановлено хоч і менше, але істотне зниження вмісту органічної речовини та погіршення фізико-хімічних і